

BÀI 20

KỸ THUẬT TRỒNG VÀ CHĂM SÓC CÂY CÀFÊ

I. NGUỒN GỐC CÂY CAFE

1. Xuất xứ cây cafe

Theo một truyền thuyết được ghi lại vào năm 1671, những người chăn dê ở Kaffa (thuộc Ethiosia ngày nay) phát hiện ra một số con dê trong đàn sau khi ăn một cành cây có hoa trắng và quả đỏ đã chạy nhảy cho đến tận khuya. Họ bèn đem kể chuyện này cho các thầy tu ở tu viện gần đó. Khi một người chăn dê trong số đó ăn thử quả màu đỏ và ông ta đã phát hiện ra công hiệu của nó. Sau đó, các thầy tu đã đi xem xét lại khu vực ăn cỏ của bầy dê và phát hiện một loại cây có lá xanh thẫm và quả giống như quả Anh đào. Họ uống nước ép ra từ loại quả đỏ và tỉnh táo cầu nguyện chuyện trò cho đến tận đêm khuya. Như vậy có thể coi rằng nhờ chính đàn dê này con người được biết cây cafe.

I. NGUỒN GỐC CÂY CAFÉ

2. Ở Việt Nam

Cây Café lần đầu tiên đưa vào Việt Nam từ năm 1897 và được trồng thử từ năm 1888. Giai đoạn đầu, Café chủ yếu trồng ở Ninh Bình, Quảng Bình, ... Đến đầu thế kỉ 20 mới được trồng ở Nghệ An và một số nơi ở Tây Nguyên.

Từ 1920 trở đi cây Café mới có diện tích canh đáng kể đặc biệt ở Buôn Ma Thuột. Khi mới bắt đầu, quy mô các đồn điền từ 200-300ha và năng suất chỉ đạt từ 400-600kg/ha. Cho đến nay diện tích Café trên cả nước khoảng 500.000ha có sản lượng 900.000 tấn.

Hiện nay Việt Nam là nước xuất khẩu Café đứng thứ 2 trên thế giới.

II. ĐẶC TÍNH THỰC VẬT HỌC

1. Rễ: có 3 loại rễ

a. Rễ cọc:

- Rễ có độ dài từ 0,3-0,5m, mọc từ thân chính. Nhiệm vụ chính là dùng làm trục giữ thân tránh đổ ngã.

b. Rễ nhánh

- Là rễ nhánh mọc ra từ rễ cọc, ăn sâu vào đất để hút nước. Rễ nhánh có thể ăn sâu xuống đất tới 1,2-1,5m.

c. Rễ con

- Hệ thống rễ này hầu hết tập trung ở tầng đất mặt từ 0-30 cm. Nhiệm vụ chính là hút chất dinh dưỡng và nuôi cây. Sự phát triển của rễ con phụ thuộc vào độ dày của tầng đất canh tác, giống cà phê, chế độ bón phân, tưới nước, cạnh tác.

II.ĐẶC TÍNH THỰC VẬT HỌC

2. Thân cành:

- Thân gỗ, phát triển tự do có thể cao tới hàng chục mét. Cành mọc từ thân chính gọi là cành cơ bản. Trong điều kiện chăm sóc tốt, các cành cơ bản của cây cà phê bắt đầu xuất hiện sau trồng 20-40 ngày.

II.ĐẶC TÍNH THỰC VẬT HỌC

3. Lá

Lá có tuổi thọ từ 7-10 tháng. Các tác động về thời tiết hoặc chế độ dinh dưỡng không tốt có thể làm cho lá rụng sớm hơn. Cành và lá có tương quan chặt chẽ với năng suất cà phê.

II.ĐẶC TÍNH THỰC VẬT HỌC

4. Hoa

Hoa Café thường nở về đêm và nở hết khoảng 4-5h sáng. Hoa mọc ra từ chồi nách lá của cành sơ cấp và cành thứ cấp.

II.ĐẶC TÍNH THỰC VẬT HỌC

5. Quả

Sau khi thụ phấn, quả phát triển nhanh, thường quả Café có 1-2 nhân (tùy theo lượng nước tưới và chế độ dinh dưỡng). Thời gian sinh trưởng đối với quả Café thường từ 9-11 tháng

III. ĐIỀU KIỆN NGOẠI CẢNH

1. Nhiệt độ: Cây Cà phê sinh trưởng phát triển thích hợp nhất ở nhiệt độ từ 22-26°C

2. Ánh sáng: Thích hợp với ánh sáng trực xạ yếu, do đó cần trồng cây che bóng để điều hòa ánh sáng cho cây Cà phê hợp lý. Đặc biệt là giai đoạn kiến thiết cơ bản.

III. ĐIỀU KIỆN NGOẠI CẢNH

4. Lượng mưa: Cây Cà phê sinh trưởng phát triển tốt ở những vùng có lượng mưa hàng năm 1800-2000mm, có một mùa khô ngắn vào cuối và sau vụ thu hoạch để phân hóa mầm hoa.

5. Gió: Gió nóng, lạnh hay gió mạnh đều gây ảnh hưởng cho sinh trưởng và phát triển cây Cà phê. Khi lập vườn cần trồng cây chắn gió phù hợp cho vườn Cà phê.

IV. ĐẤT ĐAI

- Cây Cà phê không đòi hỏi khắt khe về đất, nó có thể phát triển tốt trên nhiều loại đất khác nhau như: đất nâu đỏ, nâu vàng hoặc đất xám... Trong đó, đất đỏ bazan là loại đất mà cây Cà phê sinh trưởng tốt, cho năng suất cao.

- Yêu cầu cơ bản là có tầng đất mặt sâu từ 70cm trở lên, có thành phần cơ giới trung bình đến hơi nặng (đất thịt nhẹ-sét)

IV. MỘT SỐ GIỐNG CAFÉ Ở VIỆT NAM

Café vôi (Robusta)

Café Arabica

VI. KỸ THUẬT TRỒNG VÀ CHĂM SÓC

1. Chuẩn bị đất:

- Đất phẳng được dọn sạch tàn dư thực vật.
- Đào mương thoát nước. Mương chính rộng, sâu 0.8m và mương phụ rộng, sâu 0,5m.

2. Kỹ thuật trồng

a. Thời vụ trồng: Trồng vào đầu mùa mưa (tháng 5-6)

b. Khoảng cách và mật độ

- Đất tốt, thâm canh cao thì trồng thưa và ngược lại.
- Khoảng cách: đất tốt và bằng phẳng 3 x 3 m (1.118 cây/ha); đất trung bình và dốc 3 x 2.5m (1.330cây/ha)

VI. KỸ THUẬT TRỒNG VÀ CHĂM SÓC

2. Kỹ thuật trồng

c. Đào hố và trộn phân lấp hố:

- Đào hố trước khi trồng một tháng.
- Kích thước hố đào 60 x 60x 60cm.
- Lóp đất mặt để một phía, sau đó trộn 10-20kg phân chuồng hoai mục với 0,5kg supe lân+ 0,5kg vôi bột đưa xuống hố. Lóp đất dưới để phía sau dùng làm bồn quanh gốc. Lúc trồng bón lót ngoài tán lá cây 100g N-P-K (16-16-8)

VI. KỸ THUẬT TRỒNG VÀ CHĂM SÓC

2. Kỹ thuật trồng

d. Tủ gốc và che tarp

- Ngay sau khi trồng sau cần tiến hành tủ gốc cho café. Dùng rơm rạ, cỏ khô, cây phân xanh, ... tủ gốc với độ dày 5-10cm, cách gốc 5-10cm để tránh mối làm hại cây.
- Ở những nơi mà sau thời gian trồng mới thường gặp hạn cần che tarp. Mùa mưa không cần che tarp, song mùa đông che tarp có tác dụng chống gió, chống hạn, chống rét.

VI. KỸ THUẬT TRỒNG VÀ CHĂM SÓC

3. Chăm sóc

a. Trồng dặm

- Đối với cà phê trồng mới, sau khi trồng 10-15 ngày phải kiểm tra, trồng dặm kịp thời những cây chết và còi cọc. Chấm dứt trồng dặm trước khi kết thúc mùa mưa 1,5-2 tháng.

VI. KỸ THUẬT TRỒNG VÀ CHĂM SÓC

3. Chăm sóc

b. Làm cỏ tủ gốc

- Trong suốt thời kì sinh trưởng của cây café , đặc biệt ở thời kì kiến thiết cơ bản phải diệt cỏ kịp thời, đảm bảo cây café không bị cỏ lấn áp.

- Thường xuyên tủ gốc cho cây café để giữ ẩm, giảm được tưới nước và công làm cỏ. Đồng thời tủ gốc còn điều hòa nhiệt độ đất, giữ cho đất luôn tơi xốp.

VI. KỸ THUẬT TRỒNG VÀ CHĂM SÓC

3. Chăm sóc

c. Cây che bóng và đai rừng chắn gió

- Cây che bóng tạm thời: trồng vào giữa 2 gốc cà phê hoặc trồng thành băng ở giữa 2 hàng cà phê.
- Cây che bóng lâu dài: trồng cây keo dậu (cây xina) với khoảng cách 5m x 6m. Sau khi cây xina lớn tỉa dần và cố định mật độ 10 x 12m.
- Đai rừng chắn gió: xung quanh vườn cà phê nên có đai rừng chắn gió

VI. KỸ THUẬT TRỒNG VÀ CHĂM SÓC

3. Chăm sóc

d. Bón phân thúc cho cây café.

- Mỗi năm bón cho café 1 lần phân hữu cơ sau khi thu hoạch quả.

Cách bón: đào rãnh sâu 20cm, rộng 20cm xung quanh mép tán, rải đều phân hữu cơ và các tàn dư thực vật xung quanh, sau đó lấp lại.

- Phân đạm và kali có thể bón 3 lần/năm vào tháng 2-3, 6-7, 11-12.

Trước khi bón phân cần làm sạch cỏ, trộn các loại phân với nhau rải đều xung quanh tán lá và lấp lại bằng lớp đất mặt để tránh bốc hơi hoặc phân bị rửa trôi khi gặp mưa.

VI. KỸ THUẬT TRỒNG VÀ CHĂM SÓC

3. Chăm sóc

e. Tạo hình tỉa cành

- Tạo hình sửa cành cho cây café là một trong những kĩ thuật hết sức quan trọng để tạo cho cây có bộ tán cân đối, cành quả phân bố đều trong không gian, giữ cho cây đạt năng suất cao và ổn định, tạo điều kiện thuận lợi cho quá trình chăm sóc, thu hái, hạn chế bớt sự tấn công phá hoại của sâu bọ.

- **Gồm có: tạo hình cơ bản và tạo hình nuôi quả**

VII. SÂU, BỆNH HẠI CÀ PHÊ

Sâu đục thân mình trắng hại cây cà phê

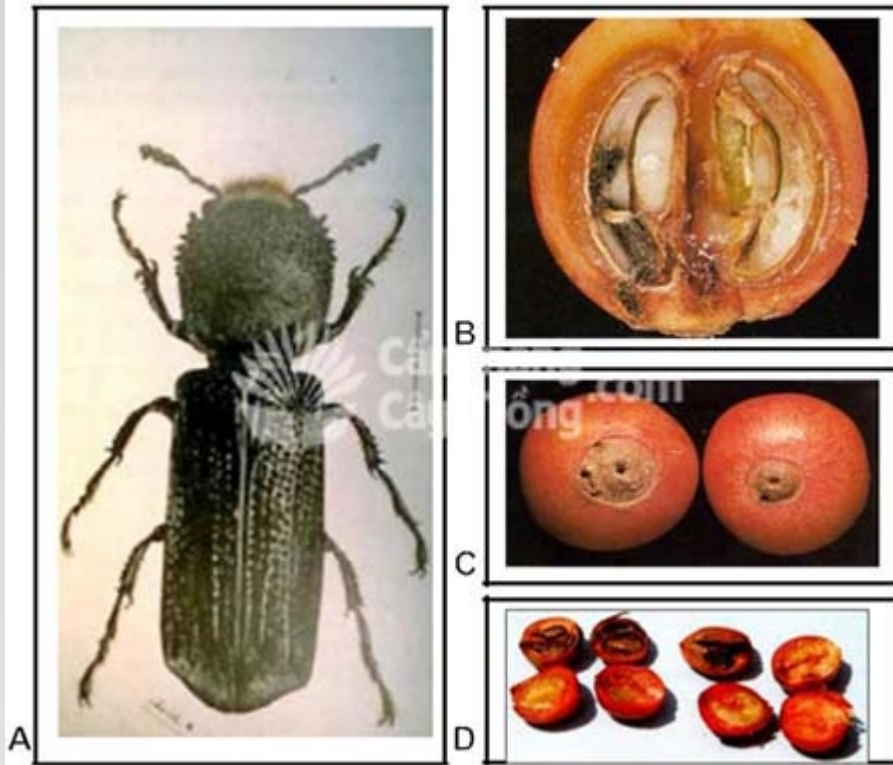
Rệp sáp hại cà phê

VII. SÂU, BỆNH HẠI CÀ PHÊ

Rệp vảy nâu

VII. SÂU, BỆNH HẠI CÀ PHÊ

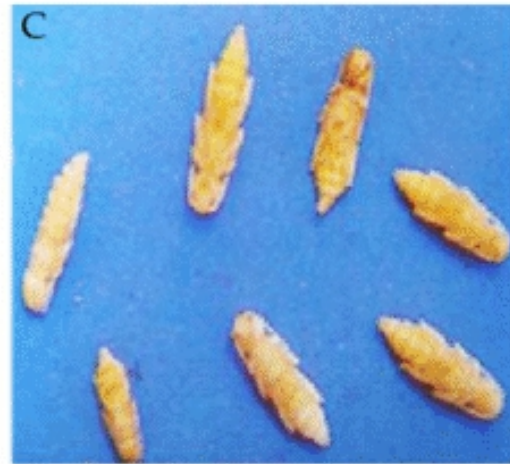

Mọt đục quả cà phê

Mọt đục cành cà phê

VII. SÂU, BỆNH HẠI CÀ PHÊ

Sâu đục thân màu trắng

VII. SÂU, BỆNH HẠI CÀ PHÊ

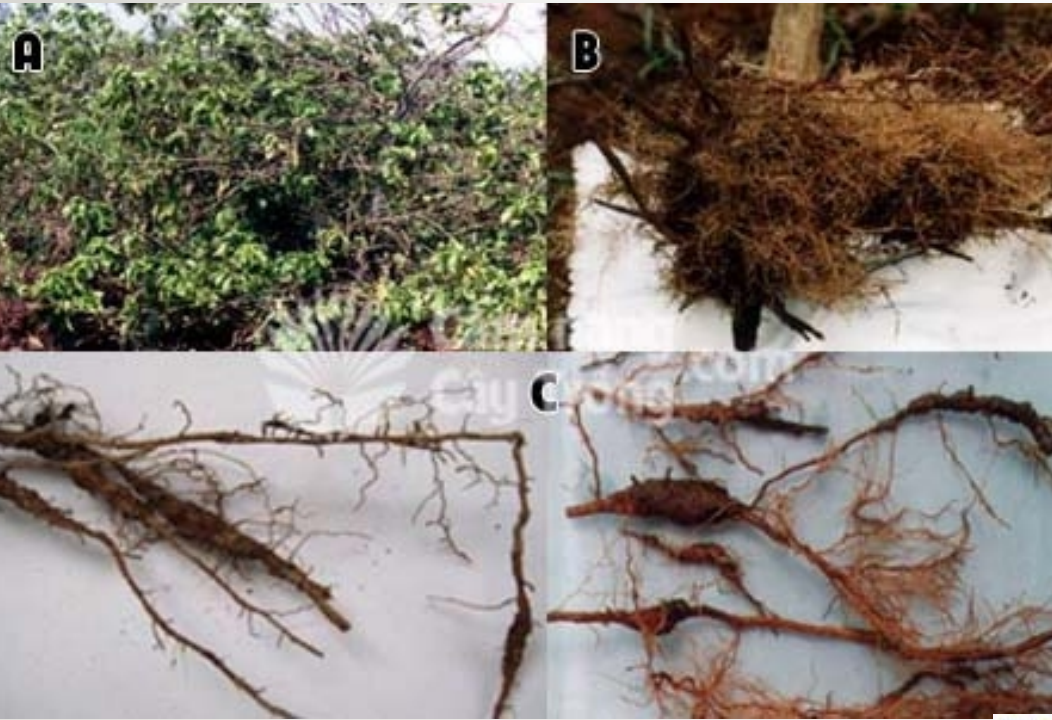
Bệnh khô cành, khô quả

Bệnh gỉ sắt

VII. SÂU, BỆNH HẠI CÀ PHÊ

Bệnh vàng lá, thối rễ

Bệnh thối gốc

